

Scenariusz zajęć lekcyjnych na temat Kodeksu w sprawie obrazu i wiadomości

Grupa docelowa: Uczniowie i uczennice szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych

Czas trwania: 90 minut

Cel ogólny: Refleksja nad tym, jak nasz sposób mówienia o świecie kształtuje jego obraz u innych

Cele szczegółowe warsztatu: chcemy aby uczniowie i uczennice po warsztacie:

- patrzyli na informacje, które do nich docierają w sposób krytyczny,
- byli świadomi tego jak mogą czuć się osoby, których wizerunek został wykorzystany bez ich zgody lub udziału,
- byli wrażliwi na moc języka i obrazu na kształtowanie wyobrażenia o świecie,
- byli przygotowani do kodeksowego przedstawiania wyzwań globalnych w ramach swoich działań.

Wyjaśnienie skrótów:

OU - Osoby uczestniczące

OP- Osoba Prowadząca

Czas	Nazwa sesji i cele	Opis sesji	Potrzebne materiały	Uwagi
5 minut	Wprowadzenie	OP wita OU i informuje, że na dzisiejszych zajęciach przyjrzyście się temu, w jaki sposób można mówić o wyzwaniach globalnych i czy różne spojrzenia na tę samą sytuację mogą wywoływać odmienne emocje i reakcje. Następnie zastanowicie się nad zasadami pozwalającymi na rzetelne informowanie o krajach oraz mieszkańcach i mieszkankach globalnego Południa.		

60 minut	Scenki Cele: Zwrócenie uwagi na sposób tworzenia obrazów w sytuacji, gdy osoby na nich przedstawione nie są włączone w proces ich powstawania. • Zrozumienie dlaczego pokazywanie czyjegoś wizerunku bez poszanowania jego godności krzywdzi tę osobę. • Osobiste doświadczenie sytuacji, w której nasz wizerunek jest stworzony bez naszego udziału. • Refleksja nad pojawiającymi się emocjami.	Dzielimy grupę OU na dwie podgrupy. Jedna z grup to przedstawiciele i przedstawicielki poszkodowanej w wyniku powodzi społeczności, a druga to fotoreporterzy i fotoreporterki. Każda grupa dostaje opis roli, którą będzie musiała odegrać. Fotoreporterzy i fotoreporterki dostają polecenie pomocy grupie poszkodowanych. Ich zadaniem jest wykonanie zdjęcia grupy. Do tego zdjęcia muszą ustawić poszkodowanych i poszkodowane w sposób, który ich zdaniem spowoduje chęć pomocy, mobilizację ludzi w kraju w którym reporterzy i reporterki opublikują zdjęcie w swojej gazecie. Fotoreporterzy i fotoreporterki mogą wykorzystać dowolne rekwizyty dostępne w klasie do charakteryzacji, lub narysować je na kartce. Fotoreporterzy i fotoreporterki ustawiają grupę a OP wykonuje zdjęcie telefonem lub aparatem. Poszkodowani i poszkodowane również otrzymują zadanie. Muszą wypisać, co udało im się osiągnąć w czasie wstępnej akcji ratunkowej oraz zdecydować jakiego wsparcia oczekiwaliby jeszcze od pomagających. Podczas spotkania z fotoreporterami i fotoreporterkami grupa poszkodowanych nie ma prawa głosu, biernie poddaje się wszelkim sugestiom i nie może zaprezentować swojej listy.	Materiał pomocniczy nr 1 - Opisy ról Telefony komórkowe, kabel USB do zgrania zdjęcia. Wykorzystujemy telefon i komputer OP. Program do edycji zdjęć – np. Publisher, pixlr.com Linki do ciekawych kampanii wideo: Norweskie SOS Wioski dziecięce: https://www.youtube.com/watch?v=L9O8j9QPZc8 Wateraid (1 na 3 kobiety nie ma dostępu do toalety): https://www.youtube.com/watch?v=S2HXxP7LyJg	Ćwiczenie można zmodyfikować w zależności od ilości uczestników i uczestniczek. 2 grupy w przypadku mniejszej liczby osób lub 4 grupy jeśli będzie więcej OU. Każda grupa powinna liczyć maksymalnie 5-6 osób. Idealną sytuacją byłoby umożliwienie grupom pracy w dwóch osobnych pomieszczeniach. Jeśli to nie będzie możliwe to grupa poszkodowanych na chwilę wychodzi na korytarz, robi zdjęcie i wraca.

		Fotoreporterzy i fotoreporterki, po zrobieniu zdjęcia, muszą je „wykończyć” według gotowego szablonu - dorobić nagłówek i podpis - grupa robi to na komputerze OP. Podczas gdy grupa fotoreporterska pracuje nad edycją zdjęcia, grupa poszkodowanych tworzy podobne ustawienie z uwzględnieniem własnych preferencji jak chcieliby być przedstawieni na zdjęciu. Zdjęcie ponownie wykonuje OP. Kiedy obie grupy są gotowe, OP przedstawia zdjęcia każdej z grup na rzutniku. Obie grupy wyjaśniają, w jaki sposób i do czego chciałyby ich użyć. <u>Wyjście z ról i omówienie ćwiczenia</u> OP prosi OU o uściśnięcie dłoni kilku osobom w grupie i przedstawienie się swoim imieniem lub symboliczne zdjęcie niewidzialnego kombinezonu. OP pyta OU o emocje (OP rysuje na flipcharcie dwie kolumny - wpisuje w jedną kolumnę odczucia poszkodowanych, w drugiej - fotoreporterów i fotoreporterek. Spisane emocje posłużą potem do podsumowania ćwiczenia):	Dodatkowa inspiracja dla OP Strona The Radi-Aid Awards 2016 prezentująca kampanie społeczne wyróżnione w dwóch kategoriach - Golden Radiator Award dla ciekawych i kodeksowych kampanii oraz Rusty Radiator Award dla kampanii operujących stereotypami - http://www.rustyradiator.com/.	

		Jakie są Wasze pierwsze wrażenia po ćwiczeniu? Jak czuliście się w swoich rolach? Co było trudne? Co było łatwe? <u>Pytania refleksyjne OP:</u> Jak myślicie, co było celem tego ćwiczenia? Jak powinniśmy traktować zdania i uczucia osób, które są przedstawiane w np. filmach, na zdjęciach? (odwołanie do spisanych odczuć - czy tak samo mogą czuć się osoby w rzeczywistych sytuacjach kryzysowych będąc w tych dwóch rolach?) Co sądzicie o stwierdzeniu "cel uświęca środki" w kontekście epatowania cierpieniem człowieka np. w kampaniach 1%, kampaniach zbierających pieniądze? (nawiązanie do dysonansu poznawczego - kiedy widzimy obraz szokujący, który naszym zdaniem nie przystaje do naszego obrazu świata, odrzucamy go od siebie, jako nieprawdziwy, lub nie przyjmujemy go do siebie). Jakie są/powinny być Waszym zdaniem zasady tworzenia zdjęć osobom poszkodowanym i opisywania ich historii? OU zapisują pomysły na kartkach. Pomysły będą wykorzystane w podsumowaniu zajęć.		

		Na koniec OP pokazuje przykład pozytywnej i skutecznej kampanii - (1 in 3 women, Wateraid). OP zadaje pytania OU: - Czy podobała im się zaprezentowana/e kampania/e? - Jak myślą, dlaczego ta kampania została nagrodzona? Co jest w niej takiego szczególnego? Jak przedstawia osoby/bohaterów i bohaterki opowieści? - Jaką inspirację OU mogą zaczerpnąć z tych kampanii podczas realizacji swoich działań szkolnych?		
20 minut	Tworzenie zasad kodeksu Cele: Przygotowanie uczniów i uczennic do samodzielnej pracy nad obrazami • Podsumowanie zajęć i refleksja nad tym, jak zdobytą wiedzę OU mogą wykorzystać w praktyce, podczas swoich działań szkolnych. • Stworzenie zestawu zasad, którymi OU będą posługiwać się przy tworzeniu obrazów i wiadomości o mieszkańcach i mieszkankach krajów Południa	<u>Opcja 1, gdy mamy dużo czasu:</u> OP prosi każdą OU o krótką refleksję nad tym, które z omawianych podczas zajęć zasad dotyczących przedstawiania świata i innych ludzi, wydają im się najważniejsze. OU mają zapisać je na kartkach. Następnie OP łączy OU w 3-4 grupy. Każda z grup ma za zadanie stworzenie zestawu zasad łączących zasady wypracowane samodzielnie przez OU. Na zakończenie OP prosi grupy o prezentację zasad i próbuje podsumować je, znajdując podobieństwa i uzupełniając je. Próbuje tworzyć jeden zestaw dla całej grupy OU. Po uspołnieniu zestawu zasad OP komentuje i proponuje zasady, jeśli którychś zabrakło. Pyta OU czy odpowiada im ostatecznie stworzony zestaw. Jeśli nie, OP tworzy taki, który będzie dla grupy do zaakceptowania.	Materiał pomocniczy nr 2 - Kodeks w sprawie obrazów i przesłań PAH Dodatkowe inspiracje dla OP: • Animacja „Jak mówić o większości świata?” - https://www.youtube.com/watch?v=iKfxf9pAOR0. • Publikacja z dobrymi praktykami „Jak mówić o większości świata” -	

		<u>Opcja 2, gdy czasu nie ma dużo:</u> OP pyta OU które informacje z zajęć będą dla nich przydatne podczas pracy nad działaniami szkolnymi? OP zapisuje pomysły OU w formie dwóch kolumn na flipczarcie: "Tak! Staraj się..." i "Nie! Unikaj...". Jako podsumowanie prezentuje Kodeks PAH (stworzony na podstawie Kodeksu zasad trenerów i trenerek PAH) i wyjaśnia poszczególne zasady.	http://bit.ly/Jak_mowic.	
5 minut	Ewaluacja	Ewaluacja w nawiązaniu do pory roku - wiosny kiedy wszystko kwitnie i rodzi się do życia. OU otrzymują małe karteczki postity, na których zapisują pomysły, idee które zakiełkowały w nich po zajęciach a które pomogą im w realizacji działań szkolnych. OU nakleją swoje kartki na duży flipczart z narysowanym kwiatkiem lub drzewem. OP podsumowuje zgromadzone wypowiedzi grupując je tematycznie.	Postity Flipczart z rysunkiem Długopisy	

Materiał pomocniczy nr 1 - Opisy ról

Poszkodowani i poszkodowane

Jesteście grupą mieszkańców i mieszkank miejscowości, która została poszkodowana przez powódź. Wasza miejscowość, zlokalizowana w górskiej dolinie, zupełnie nieprzygotowana na taką katastrofę naturalną, została dotkliwie zniszczona. Miejscowość została pozbawiona stałego dostępu do energii elektrycznej, sieci gazowej oraz telekomunikacyjnej. Drogi dojazdowe do większych miast w rejonie zostały poważnie uszkodzone i wymagają naprawy. Mosty w waszej miejscowości zostały zniszczone oprócz jednego, któremu bez niezbędnego remontu również grozi zawalenie. Niestety wasze domy i mieszkania zostały zalane lub częściowo zniszczone i musieliście je opuścić. Na szczęście udało wam się przeprowadzić skuteczną akcję ratunkową, pomogliście sobie nawzajem, szybko zorganizowaliście schronienie w budynkach użyteczności publicznej: lokalnej szkole, ośrodku kultury czy przychodni zdrowia dla najbardziej poszkodowanych osób. Podczas ewakuacji nie mogliście zabrać zbyt wielu rzeczy ze sobą. Posiadacie tylko najpotrzebniejszą odzież oraz dokumenty. Codziennie chodzicie do waszych mieszkań i domów próbując ratować co się da, ale jesteście przytłoczeni ogromem pracy. Wiele sprzętów nie nadaje się do użytku a ściany i podłogi są doszczętnie zniszczone. Większość budynków wymaga długotrwałego osuszania i renowacji. Lokalne władze zmagają się z brakiem tymczasowych mieszkań dla wszystkich powodziń w regionie. Nie wiecie więc kiedy otrzymacie lokale zastępcze, które mogą wam służyć do czasu oszacowania strat i ewentualnego remontu waszych mieszkań. Czujecie się zagubieni i niepewni co was czeka w przyszłości. Aby przyspieszyć proces odbudowy, będziecie mogli się spotkać z grupą reporterów i reporterek, którzy wykonają wam zdjęcie. Zastanówcie się czym chcielibyście się pochwalić (w związku z akcją ratunkową) i jakiej konkretnej pomocy oczekivalibyście od pomagających. Dzięki publikacji zdjęcia i waszej historii, będzie można uruchomić zbiórkę funduszy przeznaczonych na odbudowę. Pamiętajcie, że dziennikarze i dziennikarki których spotkacie są w pełni profesjonalistami i profesjonalistkami i wiedzą jak najlepiej wykonać zdjęcie aby odnieść oczekiwany rezultat. Uszanujcie ich wiedzę i doświadczenie akceptując ich koncepcję. Podczas realizacji zdjęcia nie zabierajcie głosu lecz poddajcie się pomysłom i sugestiom fotografów i fotografek. Po zakończeniu pracy będziecie mieć dodatkowy czas aby stworzyć swoje zdjęcie.

Fotoreporterzy i fotoreporterki

Region w waszym kraju został poważnie dotknięty powodzią. Mieszkańcy i mieszkanki zalanych terenów potrzebują natychmiastowej pomocy. Wiele osób utraciło dorobek całego życia. Jako reporterzy i reporterk możecie im bezpośrednio pomóc poprzez wykonanie zdjęcia, które zostanie wykorzystane w kampanii zbierającej fundusze na rzecz poszkodowanych. Waszym zadaniem jest skomponowanie odpowiedniego zdjęcia i ustawienie powodziń i powodzierek w odpowiednich pozach. Pamiętajcie, że zdjęcie powinno wzbudzać takie emocje jak empatię i skłaniać odbiorców i odbiorczynie do finansowego wspierania poszkodowanych. Musicie być świadomi jak wiele innych inicjatyw potrzebuje wsparcia dlatego ważne jest aby wasze zdjęcie było charakterystyczne i przykuwające uwagę. Musi wyróżniać się tle innych artykułów. Możecie użyć dowolnych rekwizytów dostępnych w waszym zasięgu. Po wykonaniu zdjęcia będziecie musieli je odpowiednio

czynimy świat lepszym

przygotować do publikacji, dodając odpowiedni komentarz, podpis, nagłówek. Pamiętajcie że musi być chwytliwy i nie zginąć w nawale innych doniesień medialnych.

Materiał pomocniczy nr 2 - Kodeks

1. Prezentacja bohaterów i bohaterek z zachowaniem ich godności. Jak bym chciał/a aby mnie pokazywano? Mówienie o innych jak byśmy chcieli usłyszeć o sobie. Szacunek. Pomyśl jak to może być odebrane i do kogo to będzie trafiło. Nie krzywdzić innych.
2. Pokazywanie różnorodności/wielości historii oraz wieloaspektowości sytuacji.
3. Krytyczne podchodzenie do informacji, dbanie o różnorodność źródeł, rzetelność źródeł oraz ich weryfikację. Systematyczne uzupełnianie wiedzy.
4. Tworzenie weryfikowalnych obrazów opartych na danych.
5. Starać się nie oceniać – jedynie pokazywać fakty.
6. Nieużywanie obrazów wyrwanych z kontekstu i których historii/opisu nie znamy. Pokazywanie szerszego kontekstu.
7. Oddanie głosu osobom, których dotyczy prezentowana kwestia. Sami o sobie. Południe o południu. Decydowanie w jakim sposób jestem przedstawiony/a (ja-bohater/ka opowieści). Zaproszenie osób do współtworzenia materiału o nich samych. Np. Autoryzacja.
8. Używanie wizerunku/danych za zgodą bohatera lub bohaterki. Szczególnie dzieci oraz ich prawnych opiekunów i opiekunek. Poinformowanie osób o tym gdzie to zostanie wykorzystane, po co to robimy etc. Osoby mają możliwość wycofać się ze zgody na publikację ich wizerunku.
9. Pamiętajmy, że język, którym się posługujemy tworzy rzeczywistość, równocześnie mamy świadomość swoich filtrów kulturowych i wiemy wpływają na tworzenie i odbieranie obrazów.
10. Troszczymy się o wartości:
  - współpraca - (pokazujemy, że osoby z krajów otrzymujących pomoc humanitarną de facto udzielają tej pomocy).
  - równość - nie stosowanie kalek kolonialnych.
  - solidarność – motywacją do pomagania jest pomoc komuś podobnemu do mnie, a nie pomaganie bo ktoś jest gorszy i biedniejszy.
11. Jesteśmy świadomi perspektywy centrum-peryferie – dlaczego i jakie konsekwencje ma konkretne przedstawianie świata.
12. Kodeks stanowi dla nas narzędzie do dociekań, a nie ograniczenia (otwiera pytania). Jest dla nas motywacją do refleksji z czego wynika moje patrzenie na świat. Chcę zrozumieć po co, coś robię, pokazuję.
13. Cel nie uświęca środków. Staram się nie epatować cierpieniem i drastycznymi obrazami. Rozwijam swoją wrażliwość i empatię.